

Martinrantaseura

Jäsentiedote 2/2005

Turun kaasulaitoksen vanha kaasukello, johon Martinrantaseurakin viime keväänä järjesti tutustumisretken, on nykyään Turku Energian omistuksessa ja toimii lämpöakun ulkokuorena. (Kuva: Heimo Kumlander)

Kokouskutsu

Martinrantaseuran syyskokous pidetään 10.11.2005 klo 18.00 Martin koululla, Hopeasepänkuja 2, Turku.

MARTINRANTASEURAN SYYSKOKOUKSEN ESITYSLISTA

Paikka: Martin koulu

Aika: 10.11.2005 klo 18.00

1. Kokouksen avaaminen
2. Valitaan kokoukselle puheenjohtaja ja sihteeri sekä kaksi pöytäkirjan tarkastajaa ja ääntenlaskijaa
3. Todetaan kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus
4. Hyväksytään toimintasuunnitelma vuodelle 2006
5. Määrätään jäsenmaksujen suuruus vuodelle 2006
6. Määrätään puheenjohtajan, hallituksen muiden jäsenten sekä toimihenkilöiden palkkiot
7. Hyväksytään talousarvio vuodelle 2006
8. Valitaan yhdistyksen puheenjohtaja
9. Valitaan hallituksen muut jäsenet erovuorossa olevien tilalle
10. Valitaan seuraavan toimikauden tilejä tarkastamaan kaksi varsinaista tilintarkastajaa ja heille varahenkilöt
11. Päätetään yhdistyksen koollekutsumistavasta sääntöjen 9. pykälän rajoissa ja mahdollisesta kokouskutsusanomalehdestä.
12. Käsitellään muut kokoukselle tehdyt esitykset
13. Muut mahdolliset asiat
14. Kokouksen päättäminen

Kokouksen aluksi arkkitehti Tauno Keiramo kertoilee Martin koulun rakennushistoriasta sekä koulunkäynnistä 60-70 vuotta sitten.

Jäsentiedotteen julkaisija: Martinrantaseura ry Vastaava toimittaja: seuran puheenjohtaja Jouni Liuke Toimituskunta: Heimo Kumlander, Jouni Liuke, Kristiina Syrjäsuo Taitto ja layout: Matti Koskimies
--

Vuosi jälkeen nollan

Martinrantaseuran virallinen perustamiskokous pidettiin 22. huhtikuuta viime vuonna. Nyt vuosi jälkeen tuon 0-hetken voimme olla kohtuullisen tyytyväisiä siihen, mitä olemme saaneet aikaan. Jäsenmäärä kipusi heti alussa yli sadan ja monia tulevaa toimintaa pohjustavia toimia on saatu alulle.

Yhdistyksen kevätkokous järjestettiin maaliskuussa Martin koululla. Kokouksen aluksi kaavoitusarkkitehti Iina Paasikivi kertoi Martin alueen kaavoituksesta, esitellen mm. uuden valtion virastotalon tonttisuunnitelmia ns. Martin kolmiossa.

Kokouksessa hyväksyttiin johtokunnan laatima toiminta- ja talouskertomus vuoden 2004 toiminnasta. Kokouksessa johtokunta sai myös runsaasti vinkkejä siitä, millaista toimintaa yhdistykseltä odotetaan. Tässä muutama esimerkki:

- tutustuminen Betanian tuhoutuneeseen kirkkoon ja tontin historiaan
- tutustuminen Heikkilän kasarmiin
- jokirannan laivojen esittely ja niiden historia
- jokirannan vanhan teollisuuden esittely: tiili-, sokeri-, viina- ym. tehtaat, halkosahat, telakka
- Martinrannan kuvataiteilijat ja kirjailijat, taidenäyttelyt, kirjalliset illat
- jne. jne.

Myös jonkinlaista äitikerhoa, jossa äidit lapsineen voisivat tutustua ja toimia on kaipaillu. Vetäjää tämänkaltaiselle toiminnalle etsitään. Olisitko Sinä sellainen?

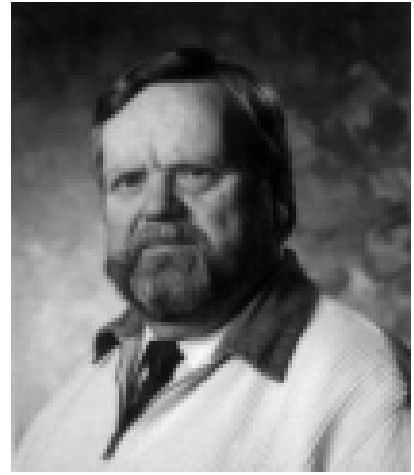
Monet toivomuslistan kohteista ovat jo työn alla.

Kesätaun mentyä on johtokunnalla jo valmiina monenlaisia suunnitelmia, retkiä, tutustumiskäyntejä, esitelmätilaisuuksia. Heti kauden alkajaisiksi, 15. syyskuuta järjestetään Martin- ja Sotalaistenmäelle opastettu "luontoretki", jossa tutustutaan mäen – osittain harvinaiseen – kasvistoon ja lehtipuustoon. Alueella kasvaa harvinaisia kasveja ja puita, joihin satunnainen kulkija ei osaa kiinnittää huomiota. Seurakuntatalon pihalla kasvaa mm. Suomen suurimmaksi sanottu orapihlajapuu.

Luvassa on myös historiajaoksen järjestämä alueen raitiovaunuliikenteestä – ja sen mahdollisesta paluusta – kertova ilta, Martin koulun historiaa ja rakentamista käsittelevä ilta jne. Näistä ja muista syksyn tapahtumista kerrotaan enemmän muilla sivuilla tässä lehdessä. Seuratkaa myös sanomalehtien menovinkkipalstoja!

Odotamme monipuolisen toiminnan ja miellyttävien yhteisten tapaamisten täyttämää syyskautta.

Jouni Liuke

Jäsenalennusta tarjoavat liikkeet

- PC911, Betaniantkatu 3 : Huoltotyöstä -15%
- Ruusu-Aula, Martinkatu 1: Kukkaostoista -10%, ei koske kaikkia ulko- ja kausikukkia
- Ravintola Oscar, Martinkatu 1: aterioista -15%, yli 9,50 euron ateriat 9,50 euroa
Joka 10:s ateria ilmainen. Ei koske juomia.
- Kehyskurki, Tiilentekijänkatu 8-10, taidetta, kehystystä
- Kuva-Laine, Stålarminkatu 9
- Kevytpyörä, Martinkatu 11
- Myllypuoti, Martinkatu 7

Martinrannan Maurin viisuja

Martinmäessä asuvalta ja Martinrantaseuran laulellaillassakin esiintyneeltä Mauri Kivikoskelta on ilmestynyt CD-levy. Äänitteen nimi on Viisuja Maurin tapaan. Se sisältää 15 laulelmaa, jotka paria poikkeusta lukuun ottamatta ovat kokonaan hänen omia sanoituksiaan ja sävellyksiään. Mukana on mm. jo laulellaillassa martinrantalaisia ihastuttaneet Turku-aiheiset Huutokauppa Piispankadulla, Wanhat viisarit ja Aurajoki.

Mauri Kivikoskea ja hänen laulujaan on voinut kesän mittaan kuulla – jos on osunut oikeaan aikaan paikalle – Ismo Arjalahden viehättävällä pienellä kahvikioskilla Martinsillan pielessä joen meidän puoleisella rannalla. Siellä on soitellut ja laulellut joskus myös toinenkin martinrantalainen trubaduuri Kapa Ahonen, jonka laulelmalevy oikeastaan innosti Kivikoskenkin levyntekoon.

Maurin CD-levyä on myynnissä Martinmäessä näissä liikkeissä:

- Arjalahden kahvikioskissa Martinsillan kupeessa
- Lahjatarvare E & KW:ssa, Stålarinkatu 5

Levyä löytyy myös Föritutvasta, Sairashuoneenkatu 1. Niitä voi tiedustella myös suoraan Maurilta, puh. 0400 527 593.

Mauri Kivikoski Arjalahden kioskilla ent. Suomen Joutsenen laituripaikalla. (Kuva: Jouni Liuke)

Martinranta mukana Ympäristö 2005 -kilpailussa

Martinrantaseura on osallistunut Turkuseuran, Turun Pientalojen Keskusjärjestön, Turun Yrittäjien, V-S:n Kiinteistöyhdistyksen ja Turun kaupungin yhdessä järjestämään Ympäristö 2005 -kilpailuun. Tarkoituksena on etsiä uusia tai vähemmän tunnettuja, ympäristön vetovoiman ja viihtyisyyden kannalta tärkeitä kohteita ja ideoida niitä koskevia hoito-, parannus- ja käyttötoimenpiteitä. Eri alaryhmiin jaetut kilpailuluokat ovat rakennettu ympäristö, luonnon ympäristö sekä ympäristötoiminta.

Martinrantaseuran hallitus laati kilpailuehdotukset koskien ns. Martin kolmion tulevia istutuksia, Martin kirkon puiston kohentamista, itäisen jokirannan istutuksia (joita ehdotettiin lisättäväksi) sekä Korppolaismäen kohentamista. Korppolaismäkeä koskeva ehdotus laadittiin yhteistyössä Vähä-Heikkilän Mäkitupalaisyhdistyksen kanssa.

Kilpailun tulokset julkistetaan vuoden lopulla ja niistä tiedotetaan seuraavassa jäsentiedotteessa.

MARTINRANTASEURA ry.

SÄÄNNÖT

§ 1

Yhdistyksen nimi on Martinrantaseura ry.

Yhdistyksen kotipaikka on Turku ja sen toimialueena on Martin kaupunginosan, Korppolaismäen, Majakkarannan, Pihlajaniemen, Puistomäen, Vähäheikkilän ja Mäntymäen alue rajoinaan Neitsytpolku, Aurajoki, Pitkäsalmi, Uittamontie, Vähäheikkiläntie sekä Luolavuorentie.

Yhdistys on puoluepoliittisesti sitoutumaton.

§ 2

Yhdistyksen tarkoituksena on:

- pyrkiä valvomaan toimialueensa asukkaiden etuja, kehittämään heidän viihtyvyyttään sekä parantamaan elinympäristöä.
- pyrkiä säilyttämään toimialueensa asutuksen erikoisluonne ja vaalimaan sen kauneusarvoja sekä kulttuuriperinnettä sekä edistämään toimialueensa historian ja nykypäivän tallentamista.
- pyrkiä syventämään toiminta-alueensa asukkaiden kiintymystä kotipaikkaansa ja olla yhdyssiteenä heidän välillään.

§ 3

Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys:

1. toimii toimialueensa etujärjestönä pitämällä yhteyttä kunnallishallintoon ja pyrkii vaikuttamaan päätöksentekoon tekemällä aloitteita ja esityksiä sekä antamalla lausuntoja viranomaisille ja päättäjille sekä toimii toimialueensa asukkaiden ja järjestöjen yhdyssiteenä.
2. harjoittaa tiedotus- ja julkaisutoimintaa sekä järjestää kokous-, koulutus- ja esitelmätilaisuuksia.
3. järjestää retkiä, matkoja ja tutustumiskäyntejä jäsenilleen.
4. tekee aloitteita ja esityksiä kulttuurimaiseman sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden alueiden ja rakennusten suojelemiseksi.
5. tekee yhteistyötä muiden asukas- ym. yhdistysten kanssa.

Yhdistys voi omistaa ja hallita toimintaansa varten tarpeellisia kiinteistöjä sekä muuta irtainta ja kiinteää omaisuutta.

Yhdistys voi järjestää arpajaisia ja rahan keräyksiä sekä vastaanottaa lahjoituksia ja jälkisäädöksiä toimintansa tukemiseksi.

Yhdistys voi jakaa apurahoja tai muulla tavalla taloudellisesti tukea toimialueensa kehitystä ja tutkimusta.

§ 4

Varsinaiseksi jäseneksi pääsee jokainen yhdistyksen tarkoitusperät ja säännöt hyväksyvä henkilö, jonka hallitus hyväksyy jäseneksi. Yhdistyksellä voi olla myös kannatusjäseniä. Yksityiset henkilöt ja oikeuskelpoiset yhteisöt, jotka haluavat tukea yhdistyksen tarkoitusta ja toimintaa, voivat liittyä yhdistyksen kannatusjäseniksi.

Yhdistyksen kunniajäseniksi voidaan kutsua henkilöitä, jotka erityisen ansiokkaasti ovat edistäneet yhdistyksen toimintaa ja tarkoituseriä.

Hallitus pitää jäsenistä luetteloa, johon merkitään nimi, ammatti, osoite ja muut tarpeelliset tiedot.

Hallitus voi erottaa jäsenen, joka toimii yhdistyksen tarkoitusta vastaan tai toiminnallaan vahingoittaa yhdistystä. Jäsen, joka yhtenä vuonna laiminlyö erääntyneen jäsenmaksunsa, katsotaan eronneeksi yhdistyksestä sitä seuraavan vuoden alusta.

Varsinainen jäsen ja kannatusjäsen suorittaa yhdistykselle vuosittain syyskokouksen määräämän jäsenmaksun, joka voi olla erisuuruinen eri jäsenryhmille, kuin myös kannatusjäseninä oleville yksityisille ja yhteisöille.

Kunniajäsen on jäsenmaksusta vapaa.

§ 5

Yhdistyksen toimintaa johtaa hallitus, johon kuuluu kalenterivuodeksi valittu puheenjohtaja, jota kutsutaan myös yhdistyksen puheenjohtajaksi sekä yhdeksän (9) kolmeksi kalenterivuodeksi valittua muuta jäsentä. Muista jäsenistä on vuosittain kolmasosa (1/3) erovuorossa, ensin arvan, sitten vuoron mukaan. Hallituksen jäseneksi voidaan valita sama henkilö enintään kolmeksi peräkkäiseksi toimikaudeksi.

Hallitus valitsee keskuudestaan varapuheenjohtajan, jota kutsutaan yhdistyksen varapuheenjohtajaksi ja sihteerin sekä ottaa keskuudestaan tai ulkopuolelta rahastonhoitajan sekä muut tarvittavat toimihenkilöt.

Hallitus kokoontuu puheenjohtajan tai tämän estyneenä ollessa varapuheenjohtajan kutsusta tai vähintään neljän hallituksen jäsenen sitä vaatiessa.

Hallitus on päätösvaltainen, kun vähintään viisi jäsentä on paikalla puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja mukaan luettuna.

Hallitus voi asettaa keskuudestaan avukseen työvaliokunnan ja muita toimikuntia.

Hallitus voi nimetä tarvittavia jaostoja ja työryhmiä, jotka toimivat itsenäisesti hallituksen valvonnassa.

§ 6

Yhdistyksen nimen kirjoittavat yhdistyksen puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja sihteeri sekä hallituksen määräämä toimihenkilö, kaksi aina yhdessä.

§ 7

Yhdistyksen tili- ja toimintakausi on kalenterivuosi.

Hallituksen allekirjoittamat tilit sekä muut yhdistyksen hallintoa koskevat asiakirjat on helmikuun 15. päivään mennessä annettava yhdistyksen tilintarkastajille. Tilintarkastajien tulee helmikuun loppuun mennessä, kuitenkin viimeistään kaksi viikkoa ennen kevätkokousta, antaa hallitukselle kirjallinen, kevätkokoukselle osoitettu kertomus yhdistyksen tilien ja hallinnon tarkastamisesta.

§ 8

Yhdistyksen päättävänä elimenä on yhdistyksen kokous.

Yhdistys pitää vuosittain kaksi varsinaista kokousta.

Kevätkokous pidetään maaliskuun loppuun mennessä ja syyskokous marraskuun loppuun mennessä hallituksen määräämänä päivänä.

Ylimääräinen kokous pidetään, kun yhdistyksen kokous niin päättää tai kun hallitus katsoo siihen olevan aihetta. Ylimääräinen kokous tulee kutsua koolle myös, kun vähintään kymmenesosa (1/10) yhdistyksen äänioikeutetuista jäsenistä sitä kirjallisesti vaatii hallitukselta tietyn asian käsittelyä varten.

Yhdistyksen kokouksessa on äänioikeus ja yksi ääni varsinaisella jäsenellä ja kunnia-jäsenellä. Kannatusjäsenellä on läsnäolo- ja puheoikeus yhdistyksen kokouksessa.

Kevätkokouksessa käsitellään seuraavat asiat:

1. Todetaan kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus
2. Valitaan kokoukselle puheenjohtaja, sihteeri ja muut tarvittavat toimihenkilöt
3. Esitetään hallituksen kertomus edellisen vuoden toiminnasta, tilit ja tilintarkastajien lausunto
4. Vahvistetaan tilinpäätös ja päätetään vastuuvapauden myöntämisestä vastuu-velvollisille
5. Käsitellään muut kokoukselle tehdyt esitykset, jotka tulee jättää kirjallisina yhdistyksen hallitukselle kuukautta ennen kokouspäivää.

Syyskokouksessa käsitellään seuraavat asiat:

1. Todetaan kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus
2. Valitaan kokoukselle puheenjohtaja, sihteeri ja muut tarvittavat toimihenkilöt
3. Vahvistetaan seuraavan vuoden toimintasuunnitelma ja talousarvio
4. Määrätään jäsenmaksujen suuruus
5. Määrätään puheenjohtajan, hallituksen muiden jäsenten sekä toimihenkilöiden palkkiot
6. Valitaan yhdistyksen puheenjohtaja
7. Valitaan hallituksen muut jäsenet erovuorossa olevien tilalle
8. Valitaan seuraavan toimintakauden tilejä tarkastamaan kaksi varsinaista tilintarkastajaa ja heille varahenkilöt
9. Päätetään yhdistyksen koollekutsumistavasta sääntöjen § 9:n rajoissa ja mahdollisesta kokouskutsusanomalehdestä
10. Käsitellään muut kokoukselle tehdyt esitykset, jotka tulee jättää kirjallisina yhdistyksen hallitukselle kuukautta ennen kokousta.

§ 9

Hallituksen on kutsuttava yhdistyksen kokoukset koolle vähintään seitsemän vuorokautta ennen kokousta jäsenille postitetulla kirjeellä, yhdistyksen kotipaikkakunnalla ilmestyvässä sanomalehdessä syyskokouksessa tehdyn päätöksen mukaisesti tai sähköpostitse niille jäsenille, jotka ovat ilmoittaneet sähköpostiosoitteensa yhdistykselle.

§ 10

Nämä säännöt voidaan muuttaa tai yhdistys purkaa, jos niin päätetään $\frac{3}{4}$ äänten enemmistöllä kahdessa peräkkäisessä yhdistyksen kokouksessa.

Jos yhdistys purkautuu, sen varat on luovutettava yhdistyksen tarkoitusperiä ajavalle rekisteröidylle yhdistykselle.

Turku 22.4.2004

Martinrantaseuran toimialue

Manilla monipuoliseksi kulttuurikeskukseksi

Manillan 1860-luvulta peräisin olevia tehdastiloja on remontoitu tosimielellä jo vuoden päivät. Remontti edistyy hitaasti mutta varmasti. Kun se kokonaan valmistuu joskus 2006 lopulla, niin Aurajoen itärannalla toimii hieno monipuolinen kulttuurikeskus näyttely-, teatteri-, tanssi-, konsertti- ja ravintolatiloineen.

Remontin ensimmäinen vaihe, **Vanhan viinatehtaan** tilat **Dana** -näyttelysaleineen on viimeistä silausta vaille valmis ja jo käytössä. Avajaisesityksenä oli huhtikuun alussa Aurinkobaletin ja Åbo Svenska Teaterin yhteistyönä Bo Carpelanin Alkutuuli - Urvind näyttämöteos. Pihan perällä viinatehtaan varaston uusi kulttuuritila **Makasiini** avataan Tehdasfestivaalin Manifestin yhteydessä 1. syyskuuta tänä vuonna. Aurinkobaletin Manilla-teatteri, joka on ollut jo jonkin aikaa evakossa remonttimiesten tieltä, avautuu täysin uudistuneena v. 2006 alkupuolella. Remontti jatkuu sitten seuraavassa kerroksessa, johon entisen Tehdasteatterin tiloihin on syntymässä ravintola ulkoterasseineen.

Kiinteistön tiloja on vuokrattavissa lyhytaikaisesti kulttuuri-, juhla- ja kokouskäyttöön. Ensimmäiset häät on Vanhassa viinatehtaassa jo pidetty ja häävarauksia on jo pitkäksi aikaa eteenpäin, kertoo Aurinkobaletin toiminnanjohtaja **Katja Lehmuusaari**. Lisätietoja tilavuokrauksista ym.: Pro Manillasäätiö, **Kari Salovaara**, puh. (02) 284 0122.

Martinrantaseura on saanut järjestää lyhyenä olemassaoloaikanaan jo kaksikin tapahtumaa Manillan tiloissa. Toivottavasti jatkossakin. Seuraavaksi pääsemme käymään talossa joulukuun 7. päivänä jo perinteisenä laulelmailtana, tällä kertaa uuden Makasiini-salin tiloissa. Vuoden 2006 aikana tulemme tekemään perusteellisen tutustumisretken taloon ja sen värikkääseen historiaan.

Manillan sisäpihaa, jonka toivoisi tulevan tutuksi kaikille martinrantalaisille. (Kuva: Jouni Liuke)

Martinranta nousi tuhkasta jälleen

Talvi- ja jatkosodan pommitukset runtelivat Martinrannan aluetta pahoin, mutta täällä jos missä on nähtävissä, miten koettelemusten runtelema kaupunki nousi tuhkasta jälleen entistä ehompana. Näin kertoili arkkitehti Raimo Narjus esitelmässään Martinrantaseuran yleisötilaisuudessa Manillassa helmikuussa.

Aurajokisuu, sen satama ja laivatelakat, oli pommitusten pääkohteita. Pommeja putoili kuitenkin laajoilla alueilla kaupunkiin, ja eniten juuri sataman läheisille alueille. Pommeilta eivät säästyneet Korppolaismäen, Vähä-Heikkilän, Pajamäen eikä Mäntymäen alueet. Pahimmin kärsi Martin kirkon ympäristö, joka vaurioitui suurelta osin Betanian- ja Mestarinkatua myöten. Totaalisin oli tuho kirkon lounaispuolisilla alueilla, Tiilentekijän- ja Tervahovinkadun varrelle ei jäänyt yhtään taloa ehjäksi. Narjus kirjoittaa kirjassaan Turku nousi tuhkasta jälleen, miten tuhopommituksessa kesäkuussa 1941 autioitui yhtäaika kokonainen kaupunginosa ja miten "seurauksena oli Turun lohduttomin suurtuhoalue, jossa koko puutalomiljööstä jäi jäljelle vain kyteviä raunioita ja aavemaisena töröttävä savupiippumeri".

Ennen pitkää mustuneissa raunioissa alkoi versoa uutta toivoa. Jälleenrakennus alkoi naapurikortteleissa vaatimattomilla pula-ajan materiaaleilla rakennetuilla puutaloilla jo sodan aikana. 50-luvulle tultaessa pystytettiin kirkon ympärille korkeatasoisia vanhan hyvän ajan tavoilla rakennettuja kivitaloja. Rakennukset ovat vieläkin hyvässä kunnossa ilman suuria peruskorjaustöitä. Narjus kirjoittaa "tuloksena oli poikkeuksellisen viihtyisä, inhimillinen ja vehreä asuinympäristö. Onkin kuvaavaa, että pari vuosikymmentä myöhemmin rakennetuissa elementtitaloissa on tarvittu huomattavasti laajempaa peruskorjaamista". Talojen mittakaava pysyi inhimillisenä ja rakennukset omasivat yksilölliset ominaispiirteet. "Alue syntyi sodan jälkeisissä olosuhteissa viihtyisyyden kannalta ehkä onnellisimmalla hetkellä.

Pommituksien aikana syntyi monta traagista yksittäistä tapahtumaa. Kesäkuun 25.-26. päivänä 1941 suurissa pommi-iskuissa yksi pommeista osui Pajamäessä ajuri Lahtisen kellarin viereen. Räjähdyksellä nosti kellarin katon ilmaan ja kellarissa "pommisuojassa" piilossa olleet kaikki seitsemän ihmistä kuolivat. Samassa pommituksessa tuhoutui koko Tiilentekijänkadun puutaloalue.

Sodasta on nyt yli 60 vuotta. Sen kauhut elävät enää ihmisten muistoissa. Käsin kosketeltavana muistomerkkinä lienee enää tuhoutuneen asuintalon sokkelikivet Martinkadun ja Itäisen Rantakadun kulmassa. Toivottavasti ne säilytetään muistuttamaan sodan kauhuista ja vanhempien sukupolvien kokemista koettelemuksista.

Jouni Liuke

Pommituskuvia myös Förituvalla

Niillä martinrantalaisilla, jotka eivät helmikuussa päässeet seuraamaan Manillan tiloissa pidettyä diaesitystä talvi- ja jatkosodan pommituksen tuhoista, on tilaisuus nähdä sama esitys tulevana Turun päivänä. Raimo Narjus esitelmöi aiheesta Turkuseuran Förituvassa (Sairashuoneenkatu 1) sunnuntaina 18.9. klo 14-15. Tilaisuuteen on vapaa pääsy. Lisätietoja Turkuseuralta, puh. 233 1073, info@turkuseura.com ja www.turkuseura.com.

Tutustumiskäynti vanhaan kaasukelloon

Martinrantaseuran huhtikuussa järjestämälle tutustumiskäynnille Laivurinkadulla sijaitsevaan vanhaan kaasukelloon osallistui 40 henkilöä. Oppaina olivat vuoromestari Martti Auer Turku Energiasta ja arkkitehti Heimo Paukkunen, joka on suunnitellut rakennuksen nykykäyttöä.

Turun kaasulaitos perustettiin 1861 ja se toimi aluksi Ursinin- ja Eerikinkadun kulmassa. Kaasuntarpeen kasvaessa olisi laitosta pitänyt laajentaa, mutta alueella ei ollut tilaa. Niinpä kaupunginarkkitehti Eskil Henriksson suunnitteli uuden laitoksen vuonna 1912, joka valmistui 1913. Sen ulkoasu on yksinkertainen klassismiin viittaava. Sylinterimäisen rakennuksen alaosa on koristeltu luonnonkiveä jäljittelevällä rappauksella ja punatiilinen seinäpinta jaoteltu vaaleaksi rapatuilla pilastereilla. Jokaisen pilasteriparin välissä on kaksi päällekkäistä kapeaa ikkunaa. Katonrajaa kiertää profiloitu lista, jossa on kolmen pienen ikkunan ryhmä jokaisen korkean ikkunan yläpuolella. Kupumainen katto on rakennettu laudoista metallisen tukirangan varaan ja sen huipulla on lanterni. Sisäänkäynti kelloon tapahtuu siihen liittyvästä matalasta harjakattoisesta rakennuksesta, jonka oven yläpuolella olevan mittarin viisari näytti kaasupaineen.

Kaasusäiliö oli uimurityyppinen: se oli asetettu alassuin vesialtaaseen ja kupu nousi tai laski sen mukaan kuinka paljon sisällä oli kaasua. Vesikello piti automaattisesti paineen putkistossa tasaisena. Ympäröivän rakennuksen ja kaasusäiliön väliin jäi parin metrin levyinen tila, jota kautta päästiin portaita kaasusäiliön päälle. Kuvun ollessa alhaalla sinne jäi korkea tyhjä tila. Tiilistä muuratun rakennuksen sisäseinissä oli pilasterit, joihin kiinnitettyjen kiskojen varassa kellon kupu liikkui.

Kaupunki lakkautti kaasulaitoksen 1973, jolloin kaasukellon toiminta loppui ja historiallisesti arvokas rakennus on suojeltu 1992. Turku Energian lämpöakku sijoitettiin rakennukseen vuonna 2003.

Kaasukello toimii tänä päivänä Turku Energian lämpöakun ulkokuorena. Sisällä on 6000 kuutiometrin avoin säiliö, jossa on maksimissaan 98 asteista vettä ja jonka energiamäärä on 300 MWh. Säiliöstä voidaan purkaa lämpöenergiaa 60 Megawatin teholla neljän tunnin ajan eli yhteensä 240 MWh. Tämä vastaa suuren, öljykäyttöisen kaukolämpökeskuksen tehoa. Akun avulla korvataan vuotuista öljyn käyttöä noin 20 GWh (2000 tonnia). Talvella hiilellä tuotettua peruslämpöä varastoidaan sisällä olevaan lämpöakkuun aina, kun sitä on saatavilla enemmän kuin kulutukseen tarvitaan. Kun lämmönkulutus ylittää perusenergian tuotannon, akusta puretaan lämpöä sen sijaan, että huippulämpö tuotettaisiin öljyllä. Kesällä akkuun ladataan Orikedon lämpökeskuksen tuottamaa lämpöä ja sillä korvataan hiilellä ja öljyllä tuotettu lämpö.

Heimo Paukkunen kertoi muista kaasukellon käyttösuunnitelmista. Lämpöakun päälle on suunniteltu korkeatasoisia ravintola- ja toimistotiloja noin 1200 neliömetrin edestä. Toimistotilat sijaitsisivat noin 23 metrin korkeudessa sisääntuloaulasta. Toimistotilojen yläpuolelle sijoitettaisiin 400 neliömetrin suuruinen ravintola. Nykyinen kattopinnoite korvattaisiin lasikatteella, jolloin se muodostaisi kupolimaisen tilan. Ravintolatasolta olisi esteetön näköala Turun saaristoon.

Heimo Kumlander

Lähteet: Martti Auer ja Heimo Paukkunen sekä Turku Energian opastaulut.

Tapahumakalenteri, syksy 2005

Puistokierros, to 15.9. klo 17.00

Kierros Martin kirkon ympäristössä tutustuen alueen puihin ja pensaisiin. Tiesitkö, että alueella kasvaa myös erittäin harvinaisia puulajeja? Kierroksen oppaina puulajitieteen asiantuntijat Robert Rainio ja Olavi Suominen. Kokoontuminen kirkon edustalla. Martin seurakunta tarjoaa kierrokseen osallistujille kahvit tilaisuuden päätteeksi.

Raitiovaunut Martissa, to 20.10. klo 18.00

Kolmos- ja kakkoslinja 1933-1972. Onko uusi raitiotie mahdollinen suunnalla Kauppatori - Martti - Majakkaranta - Hirvensalo? FM Mikko Laaksonen esitelmöi raitiovaunujen historiasta ja mahdollisuuksista tulevaisuudessa. Martin koulu, Hopeasepänkuja 2.

Syyskokous Martin koululla, to 10.11. klo 18.00

Kokouksen aluksi arkkitehti Tauno Keiramo kertoo sanoin ja kuvin Martin koulurakennuksen rakennushistoriasta sekä koulunkäynnistä 1930-40-luvuilla. Ks. kokouskutsu sivulla 2.

Jouluinen lauluilta, ke 7.12. klo 18

Manillan (It. Rantakatu 64) ihka uudessa, syksyllä valmistuvassa Makasiinialissa. Joululauluja ja muita yhteislauluja, vetäjänä Mauri Kivikoski sekä yllätysvieraita. Vapaa pääsy. Buffetti.

Martinrantaseuran hallitus

Puheenjohtaja **Jouni Liuke**, It.Rantakatu 54 F 91, puh. 0400 930 304.

Seuran vpj. **Martti Simola**, Myllymäentie 20, puh. 0400 999 100.

Sihteeri **Heimo Kumlander**, Betaniankatu 2 as. 16, puh. 040 593 4021, heimo.kumlander@mbnet.fi

Rahastonhoitaja **Matti Koskimies**, Stålarinkatu 13 as. 6, puh. 050 387 0590, matti@apulanta.fi

Raili Kataja It.Rantakatu 40 A 15, puh. 040 557 2500, raili.kataja@surfeu.fi

Leena Kivikoski Tapulikatu 6 as. 9, puh. 0500 527 593. maija-leena.kivikoski@luukku.com

Topi Lehto Kölikatu 14 as. 12, puh. 050 361 2326.

Robert Rainio Martinkatu 1 B, puh. 050 530 4338, även svenskspråkiga.

Kristiina Syrjäso, Tervahovinkatu 12 b A 15, puh.045 631 9453, kristiina.syrjasuo@turkuseura.com

Eija Tyystjärvi, Kupittaankatu 106, puh. 050 346 6605, eityyst@tkukoulu.fi

Jaostot

Historiajaosto: pj. Jouni Liuke

Ympäristöjaosto: pj. Martti Simola

Tiedotusjaosto: pj. Kristiina Syrjäso

Ohjelmajaosto: pj. Leena Kivikoski

Jaostojen toiminnasta kiinnostuneet jäsenet

voivat ottaa yhteyttä jaostojen puheenjohtajiin.